

ÖĞRETMEN SORUNLARI-ÇANAKKALE İLİ ÖRNEĞİ-

TEACHER PROBLEMS-ÇANAKKALE CASE-

Mehmet Kaan DEMİR*

Ercan ARI**

Özet: Bu araştırma Çanakkale ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin yaşadıkları sorunları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlene hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan 220 öğretmenden 99'una 15 sorundan oluşan bir ölçek sunulmuş ve bu sorunlardan en çok rahatsız oldukları 4 tanesini seçmeleri istenmiştir. Böylece öğretmenler tarafından toplam 396 sorun seçimi yapılmıştır. Bu sorunlardan frekansı en çok olanlar incelendiğinde öğretmenler için en rahatsız edici sorunların başında "gelirin düşük olması", "toplumdaki saygınlığının düşmesi" ile "sık değişen programlar ve mevzuatlar" in geldiği ortaya çıkmıştır. Frekansı en az olan sorunlar incelendiğinde ise "norm kadro sorunları", "performansın takdir edilmemesi" ile "çalışma saatlerinin fazlalığı" sorunlarının öğretmenleri en az rahatsız eden sorunlardan olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen Sorunları, Sınıf Öğretmeni, Okul Öncesi Öğretmeni, Branş Öğretmeni.

Extended Abstract: Education is the backbone in the development of any nation. It is a fact that countries that have an effective system of education also happen to be the leaders of the world, both socially and economically. In short it is education, which can turn the population of any country from a burden to human resource. In this article we will be discussing the problems being faced by Teachers.

During the period from roughly the late 1950s to the early 1980s, teacher education was defined primarily as a training problem. The essence of this approach was conceptualizing teacher education as a formal educational process intended to ensure that the behaviors of prospective teachers matched those of

---

* Yrd.Doç.Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği ABD. E-posta: mkdemir2000@yahoo.com

** Yrd.Doç.Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi ABD. E-posta: ercanari@hotmail.com

“effective” teachers. During the period from roughly the early 1980s through the early 2000s, teacher education was defined primarily as a learning problem. This approach assumed that excellent teachers were professionals who were knowledgeable about subject matter and pedagogy and who made decisions, constructed responsive curriculum, and knew how to continue learning throughout the professional lifespan (Cochran-Smith, 2004).

The first and foremost factor in choosing a profession anywhere the financial benefits which a person, derives from it. The salary of our teacher is quite meager and is not enough to lead a decent life and support a healthy family. This not only diverts the attention of the teacher but also brings a bad name to this once the most respected profession. If it is ensured that a teacher gets enough financial benefits with which he can lead a decent life, he will then be in a position to invest all his energies in doing justice to his profession. The other most important factor, which in majority of the cases is as important as financial problems that a profession commands is the respect that it gives to a person who joins it. As already touched above teaching is constantly losing its respect. The situation is so bad today that qualified people opt for other professions and majority of persons joining this profession are of quit a low caliber. It has been observed that majority of the teachers are not only posted away from the cities/villages they belong to but are also subjected to very frequent transfers. Frequent transfers also have a negative effect on the family life of teachers especially the education of their children. It is a fact that once teachers are inducted in our education system they are seldom provided any training of substance. Due to lack of training they are not aware of challenges of the future and hence are unable to prepare their students to play their due role. Due to lack of realistic investment in our educational institutions since independence, the pressure on schools has increased many folds. On the average a single teacher teaches at least sixty students in a classroom which was basically meant for thirty students. Our system of education lacks communication between teaching staff, parents, headmasters, and the concerned higher authorities. Due to this they are unable to coordinate and make consolidated efforts for the uplift of the educational system and end-up blaming each other. As already discussed once a teacher is inducted he seldom goes through any training. In case a teacher is fortunate enough to go for training it never ever is of any quality and hence there exists no grooming facility for a teacher. In order to impart proper education a teacher requires a number of aides to achieve this goal. These include a variety of audio visual aids also known as teaching kits etc. In the absence of these aids a teacher fails to explain all the concepts theoretically and mostly ends-up confusing the students (Khan, 2008).

The purpose of this study is to find out the problems encountered by the early childhood educators, classroom teachers and branch teachers serving in the

province of Çanakkale. Within this context, 99 teachers out of 220, who were participating in the in-service training activities of the Ministry of Education, were given a scale with 15 recognized problems and asked to specify problems they encounter and decide on the 4 most disturbing ones. Total of 395 problems specified by the teachers. Analyzing frequencies of the specified problems, 'low income levels', 'lowered status in the society' and 'rapidly changing curriculums and legislations' can be counted as the most disturbing issues for teachers. Analyzing frequencies of the least mentioned problems on the other hand, 'problems of staffing standards', 'non-appreciation of performances' and 'long working hours' are the least disturbing issues for teachers.

Key Words: Problems of Teacher, Classroom Teacher, Early Childhood Teacher, Branch Teacher.

GİRİŞ

Öğretmenlik, insanlık tarihinin en eski mesleklerinden biridir. Tarih öncesi dönemlerde bu mesleği aile üyeleri ya da kabiledede yaşayan büyükler üstlenerek sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamın devamını sağlayacak bilgi, beceri, tutum ve değerleri genç kuşaklara aktarmayı kendilerine iş edinmişlerdir. Öğretmenlik mesleği gerçek anlamda Fransız devriminden sonra formasyon gerektiren profesyonel bir meslek haline gelmiştir (Öztürk, 1988:2). Ülkemizde Cumhuriyet yönetiminin ilk yıllarında öğretmenliği bir meslek haline getirmek için yasal çaba harcamıştır. 13 Mart 1924 tarihli Orta Tedrisat Kanununun 1. maddesine göre muallimlik devleti umumi hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesini üzerine alan, müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir. 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanunun 12. maddesinde de "maarif hizmetlerinde aslolan muallimlik" ifadesi yer almaktadır. Bu yasal düzenlemelerde yer alan bu ifadelerin anlamı ise; Öğretmenliğin, devletin bir kamu görevi olan öğretim ve eğitimi üstlenen bir meslek olduğu ve eğitim-öğretim hizmetleri arasında, önceliği ve üstünlüğü olduğudur (Akyüz, 2001: 344).

Günümüzde öğretmenlerden olmaları istenilen pek çok rol ve görev beklenmektedir. Bu roller geçmişte önemli olduğu gibi günümüzde de önemlidir ve gelecekte de önemini yitirmeyeceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları temelde aynı olmakla ve öğretim işinin temelini oluşturmakla birlikte, bazı ayrıntılar ve zamanla ortaya çıkan gelişmelerden dolayı birtakım sorumluluklarında değişiklikler oluşabilmektedir. Örneğin geçmişte bilgiyi aktaran, bir başka deyişle öğrencilere ders veren kişiler olarak anlaşılmışsa da, günümüzde artık

öğretmek yeterli görülmemekte, bunun yerine rehberlik etme, kararlar ile ilgili gelecekteki sonuçların tahmin edilmesi, toplumsal süreçlerle meşgul olunması ve doğanın korunması ile ilgili çabalara katılması gereklidir (McNeil, 1996: 41).

Öğretmenlik mesleği diğer mesleklerde olduğu gibi kesin çizgilerle sınırları ve kuralları belirlenebilecek bir meslek değildir. Evrensel bazı kuralları olmakla birlikte, bütün toplumlar ve farklı bütün ülkeler için kullanılabilir belirlenmiş standartları bulunmamaktadır. Bunun yerine toplumlar kendi kültürel ve sosyal özelliklerine göre öğretmenlik mesleği ile ilgili standartları belirler ve uygularlar. Yalnız birçok ülkede yetkili kurul ve kişilerin yaptığı tanımlamalar çoğu zaman birbirine benzemektedir (Bellm, 2008).

Aile ortamında ebeveynin rolü ne kadar önemli olursa olsun, okul çağı gelip çocuklar okula başlayınca öğretmen çocuğun hayatında birinci derecede önemli kişi olmaktadır. Sınıf ortamında öğretmenin rolü, çocuğun erdem sahibi bir kişi olarak yetişmesinde çok önemlidir. Öğretmenler, çocukların birinci derecede tesirinde kaldıkları kişiler olarak çocuğun kişilik yapısını doğrudan etkilemekte ve olumlu değerlerin çocuklar tarafından kazanılmasına imkân sağlayacak sınıf ortamının oluşumundan sorumludurlar (Aydın, 2004).

Hızla gelişen ve değişen günümüz dünyasında insanların yaşam ve düşünme biçimleri, değer yargıları, beklenti ve sorunları da değişmiş, küreselleşmenin de etkisiyle insanların birbirini daha fazla etkilediği bir sürece girilmiştir. Eğitim ve öğretimin merkezinde insanın olduğu düşünüldüğünde yaşanan bu gelişmelerden en çok etkilenen meslek gruplarından birinin de öğretmenlik mesleği olduğu yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle kamusal niteliği olan bu meslekte sorunların güncel tespiti ve çözüm arayışları ihmal edilmemesi gereken çok önemli bir olgu olmaya devam etmektedir. Özellikle öğretmenin yetişme sürecinden itibaren sorunlar üzerinde durmak uzun vadeli yatırım olan eğitimin başarısına olumlu etki yapacaktır.

Özyürek' in (2008: 190) aktardığına göre herkes büyük öğretmenler ve onların etkilerine ilişkin öyküler dinlemiştir. Bu öyküler uzun ve zengin tarihi içinde barındırır. Öğrencilerin yaşamlarında önemli olan öğretmenleri ve niteliklerinin araştırılmasıyla elde edilen bilgilerden yararlanarak nitelikli öğretmenleri yetiştirmek mümkün değildir. Öğretimin niteliğini etkileyen öğretmen niteliklerinin belirlenmesine ilişkin ilk araştırmalar kırklı ve ellili yıllarda ABD'de yapılmıştır. Altmışlı yıllarda araştırmacılar çoğu, öğretmenin kişisel özelliklerinin öğretimin niteliği

üzerindeki etkisini araştırmıştır. Öğretmenin sözel yeteneği, sevecenliği, zekâsı, eğitim öz geçmişi ve alan bilgisi gibi değişkenler ön plana çıkmıştır (Shulman, 1986; Cochran-Smith, 2001). Bu değişkenlerin yanı sıra öğretmenlerin meslek yaşamında başarısını etkileyen en önemli unsurların başında yaşadıkları sorunlar gelmektedir.

Şüphesiz aradan geçen yıllar gerek ülkesel gerekse de eğitim/bilim alanındaki gelişmeler öğretmen sorunlarının nicelik ve niteliksel değişime uğramasına etki etmiş olabilir. Eğitimsen (2011)'e göre son yıllarda öğretmen sorunlarını ilgilendiren en kapsamlı çalışmalardan biriside TÖB-DER tarafından gerçekleştirilen ve UNESCO Milli Daimi Komisyonuna sunulan raporda yer almaktadır. Bu rapora göre öğretmenlerin genel olarak sorunları; geçim sıkıntısı, güvenlik, hukuksal, öğretmen dağılımı ve atamalar ile öğretmenlerin örgütlenmesi başlıkları olarak sıralanmıştır.

Diğer öğretmenlik alanlarında olduğu gibi sınıf öğretmenliği alanında görev yapan öğretmenlerin de “toplumsal” sorunları vardır. Bu sorunlar temelde diğer öğretmenlik alanlarından çok farklı değildir. Bu sorunların başlıcaları; öğretmenlik mesleğinin toplum içindeki saygınlığı, siyasi iradenin öğretmen sorunlarına duyarsız kalması, öğretmene yönelik politikaların tutarsızlığı, öğretmen üzerindeki veli ve toplum baskısı, öğretmenin katkı ve çabalarının veli ve toplum tarafından yeterince desteklenmemesi, takdir edilmemesi gibi sorunlardır. (Tekışık, 1986; Gündüz, 2000; Okçabol, 2004; Celep, 2004; Gedikoğlu, 2005; Çelikten & Şanal & Yeni, 2005; Yılmaz, 2005; Sağlam & Sağlam, 2005; Özbek & Kahyaoğlu & Özgen, 2007; Akyüz, 2008; Aydın, 2009; Yazıcı, 2009). Sınıf öğretmenlerinin kendilerine verilen görevleri yerine getirirken neleri toplumsal sorun olarak gördüklerinin ve bu toplumsal sorunların performansına etkileme derecesinin bilinmesi, performansına en çok etki eden toplumsal sorunların öncelikle çözülmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Temel unsurunun insan olması nedeniyle, eğitim kurumlarında sorunların yaşanması doğal karşılanmalıdır. Bu sorunların tamamen yok edilmesi ise olanaksızdır. Eğitim kurumlarında asıl yapılması gereken; sorunların kaynağını tespit ederek, aynı sorunların yaşanmasının önüne geçebilmektir. Bunun için de; eğitim kurumlarında dolaylı ya da doğrudan rol alan herkesin sorunların çözümünde ortak hareket edebilmesi çok önemli görünmektedir (Yapıcı ve Yapıcı; 2003).

İlgili literatüre bakıldığında ülkemizde öğretmen sorunlarına dair çalışmalar olmasına rağmen konunun güncelliği ve sorunların

çeşitliğinin değişmesi açısından bu araştırmada problem olarak “öğretmenleri en çok rahatsız eden mesleki sorunlar nelerdir?” sorusu ele alınmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde bir araştırma olarak düzenlenmiştir. Yani araştırmada öğretmenlerin en çok rahatsız oldukları sorunlar bir ölçek yardımıyla var olduğu şekliyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim-öğretim yılı sonunda Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün düzenlediği hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan 220 öğretmenden ilgili ölçeği yanıtlayan 99 öğretmen oluşturmaktadır. Tablo 1-2-3' de çalışma grubunu oluşturan öğretmenlere ait bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Durumu

Cinsiyet	f	%
K	67	67,7
E	32	32,3
Toplam	99	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisinin kadın öğretmenlerden, üçte birinin de erkek öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Durumu

Kıdem	f	%
0-10 yıl	31	31,3

11-20 yıl	39	39,4
21-30 yıl	13	13,1
31 yıl ve üzeri	16	16,2
Toplam	99	100,0

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %39,4'ünün 11-20 yıl arası, %31,3'ünün 0-10 yıl arası, %13,1'inin 21-30 yıl arası ve %16,22'sinin de 31 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Branş Değişkenine Göre Durumu

Branş	f	%
Okul Öncesi Öğretmeni	27	27,3
Sınıf Öğretmeni	47	47,5
Branş Öğretmeni	25	25,3
Toplam	99	100,0

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık yarısının sınıf öğretmenlerinden, dörtte birinin okul öncesi öğretmenlerinden ve dörtte birinin de branş (sosyal bilgiler, fen ve teknoloji, yabancı dil, beden eğitimi vs.) öğretmenlerinden oluştuğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket kullanılmıştır. Literatürde öğretmen sorunlarıyla ilgili çalışmalar ve kullanılan ölçekler incelendikten sonra 15 öğretmen sorunundan oluşan bir ölçek taslak olarak ortaya konulmuştur. Taslak ölçek önce uzman görüşü almak amacıyla konuyla ilgili çalışma sahibi 3 öğretim üyesine sunulmuştur. Uzman görüşü neticesinde bazı maddelerin ifadelerinde değişiklikler yapılarak son haline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Öğretmenleri en çok rahatsız eden mesleki sorunları ortaya koymaya çalışan ölçeğin uygulanması sonucu elde edilen verilerin frekans ve yüzdelere bakılarak değerlendirme yapılmıştır. 99 öğretmenin 15 soruluk ölçekten 4 sorunu seçmesi sonucu oluşan 396 istenmeyen davranış; frekansı "50' nin üzerinde olanlar", "40-50 aralığında olanlar", "30-40 aralığında olanlar", "20-30 aralığında olanlar", "10-20 aralığında olanlar" ve "0-10 aralığında olanlar" olmak üzere çeşitli kriterler açısından incelenmeye çalışılmıştır:

- 1.Derece Rahatsız Edici Sorunlar: Frekansı "50' nin üzerinde olanlar",
- 2.Derece Rahatsız Edici Sorunlar: Frekansı "40-50 aralığında olanlar",
- 3.Derece Rahatsız Edici Sorunlar: Frekansı "30-40 aralığında olanlar",
- 4.Derece Rahatsız Edici Sorunlar: Frekansı "20-30 aralığında olanlar",
- 5.Derece Rahatsız Edici Sorunlar: Frekansı "10-20 aralığında olanlar",
- 6.Derece Rahatsız Edici Sorunlar: Frekansı "0-10 aralığında olanlar".

BULGULAR

Araştırmada örnekleme oluşturan 99 öğretmenin yapmış olduğu "en rahatsız edici sorunlar" tercihleri sonucu ortaya çıkan verilerin frekanslarına bakıldığında oluşan durum tablolar halinde verilmiştir. Tablo 4'te öğretmenleri 1. derece rahatsız edici sorunlar yer almaktadır.

Tablo 4: Öğretmenleri 1. Derece Rahatsız Edici (Frekansı 50' nin Üzerinde Olan) Sorunlar

Madde No	Madde	f	Seçilen sorunlara göre %	Seçen öğretmenlere göre %
----------	-------	---	--------------------------	---------------------------

2.	Gelirinin düşük olması	57	14,4	57,5
11.	Toplum içindeki saygınlığının azalması	56	14,1	56,5
7.	Sık değişen program ve mevzuatlar	54	13,6	54,5

Öğretmenlerin rahatsız oldukları sorunların frekansı en yüksek olanlarının “gelirin düşük olması”, “toplumdaki saygınlığının düşmesi” ile “sık değişen programlar ve mevzuatlar” ile ilgili olduğu görülmektedir.

2005 yılı içinde Türkiye’deki öğretmenlerin yıllık kazancı 5 bin 75 Avro iken, bu oran Almanya’da 39 bin 578 Avro ve Yunanistan’da 21 bin 54 Avrodur. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, yaşadıkları ekonomik sıkıntılar nedeniyle Türk öğretmenlerin kendilerini işlerine yeterince veremedikleri söylenebilir (Sağlam ve Çiçek Sağlam, 2005).

Atanur-Baskan’a (2001) göre öğretmenlerin toplumdaki statüsünü belirleyen faktörlerin; öğretmenin yetişmesi, ekonomik ve atanma koşulları olduğu göze çarpmaktadır. Öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin toplumsal statü ve rolleri konusundaki kaynak araştırmalarda, öğretmenliğin her toplumda profesyonel bir meslek olarak ele alındığını, öğretmenliğin toplumsal statüsünün zaman içinde dalgalanmalar gösterdiğini, Türkiye’de öğretmenliğin özellikle son yıllarda ciddi statü kaybına uğradığını bunun nedenleri arasında, öğretmen yetiştirme sistemindeki eksiklikler, öğretmenlerin ekonomik yetersizlikleri ve öğretmenliğe atanma ölçütlerinin sık sık öğretmenlik mesleğinin niteliğine zarar veren olumsuz değişiklikler vurgulanmaktadır.

Öğretmenleri 2. derece rahatsız edici sorunlar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğretmenleri 2. Derece Rahatsız Edici (Frekansı 40-50 Aralığında Olan) Sorunlar

Madde No	Madde	f	Seçilen sorunlara göre %	Seçen öğretmenlere göre %
10.	Mesleki çalışmaların yanı sıra İKS (İlköğretim Kurumları Standartları), kurullar, komisyonlar, nöbet ve kutlamalar, bürokrasi işleri gibi diğer çalışmaların	44	11,1	44,4

fazlalığı

Öğretmenlerin rahatsız oldukları sorunların frekansı 2. derece en yüksek olanlarının “mesleki çalışmaların yanı sıra İKS (İlköğretim Kurumları Standartları), kurullar, komisyonlar, nöbet ve kutlamalar, bürokrasi işleri gibi diğer çalışmaların fazlalığı” ile ilgili olduğu görülmektedir. Yaşanan bu sorunlar öğretmenlerde mesleki tükenmişlik durumunu ortaya çıkarabilmektedir. Konu ile ilgili Kırılmaz ve arkadaşları (2003), “İlköğretimde çalışan bir öğretmen grubunda “Tükenmişlik Durumu Araştırması” başlıklı makalelerinde öğretmenlerin duyarsızlaşma olarak iyi durumda, duygusal tükenmişlik olarak da en kötü durumda olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin yaş, cinsiyet, mezun olunan okul türü, hizmet süresi gibi değişkenler ile tükenmişlik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı fakat medeni durum, mesleği yapma nedeni, mesleği kendine uygun bulması ve eğitim sisteminden memnun olma gibi değişkenler ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmenleri 3. derece rahatsız edici sorunlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenleri 3. Derece Rahatsız Edici (Frekansı 30-40 Aralığında Olan) Sorunlar

Madde No	Madde	f	Seçilen sorunlara göre %	Seçen öğretmenlere göre %
8.	Öğrenci sayısının fazlalığı ve fiziki imkânlara dayanan zorluklar	32	3,1	32,3
12.	Devlet tarafından sağlanması gereken sosyal olanakların yetersizliği	32	3,1	32,3

Öğretmenlerin rahatsız oldukları sorunların frekansı 3. derece yüksek olanlarının “öğrenci sayısının fazlalığı ve fiziki imkânlara dayanan zorluklar” ile “devlet tarafından sağlanması gereken sosyal olanakların yetersizliği” ile ilgili olduğu görülmektedir.

Kalabalık sınıflar, disiplin sorunları, öğrencilerin alkol ve madde kullanmaları, şiddet, düşük maaşlar, ilgisiz ebeveynler, olumsuz yönetici tutumları ve benzeri pek çok sorunla karşı karşıya kalmaları, öğretmenlerin stres yaşamalarına ve tükenmişlik sendromu geliştirmelerine yol açmaktadır (Russel ve diğerleri, 1987). Çalışkan-Maya, (2006) çalışmasında maaşların yanında çalışma saatleri, sınıf başına düşen öğrenci sayısı ve öğretim kadrosunun öğrenci sayısına oranı açısından da AB ülkeleri ile Türkiye arasında önemli farklılıklar olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenleri 4. derece rahatsız edici sorunlar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Öğretmenleri 4. Derece Rahatsız Edici (Frekans 20-30 Aralığında Olan) Sorunlar

Madde No	Madde	f	Seçilen	Seçen
			sorunlara göre %	öğretmenlere göre %
6.	Okul yönetimleri, il-ilçe Milli Eğitim yöneticileriyle ilgili sorunlar	21	5,3	21,2
13.	Öğretmenlerin yeterince mesleki çalışmaları takip edememesi ve kendilerini yenileyememesi	21	5,3	21,2

Öğretmenlerin rahatsız oldukları sorunların frekansı 4. derece yüksek olanlarının “Okul yönetimleri, il-ilçe Milli Eğitim yöneticileriyle ilgili sorunlar” ile “Öğretmenlerin yeterince mesleki çalışmaları takip edememesi ve kendilerini yenileyememesi” ile ilgili olduğu görülmektedir.

Günümüzde öğretmenlerin geleneksel rollerini değiştirip değişme ve gelişmeleri yakından takip eden, problem çözebilen, eleştirel düşünebilen, bilgiye ulaşma yollarını bilen, bilgiyi üretebilen ve öğrencilere rehberlik yapabilen, yaratıcı, esnek, teknolojiden faydalanabilen, takım çalışması yapabilen, girişimcilik yanı güçlü, öğretme ve değerlendirme süreçlerine farklı bir bakış açısı getiren rolleri üstlenmeleri beklenmektedir. Haris (2000) ve Cobb (1999) özellikle öğretmenlik mesleğinin toplumda meydana gelen değişimlerin itici gücü

olması ve değişimlerin bu güce bağlı olarak gerçekleşmesi nedeniyle öğretmenlerin meslekî gelişim davranışlarını diğer mesleklere oranla daha önemli kıldığını vurgulamaktadır.

Öğretmenleri 5. derece rahatsız edici sorunlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Öğretmenleri 5. Derece Rahatsız Edici (Frekansı 10-20 Aralığında Olan) Sorunlar

Madde No	Madde	f	Seçilen sorunlara göre %	Seçen öğretmenlere göre %
4.	Hizmet içi eğitim çalışmalarının yetersizliği	16	4,0	16,1
9.	Kariyer durumlarının sınırlılığı	16	4,0	16,1
3.	Hizmet öncesi eğitimin yetersizliği	11	2,8	11,1
5.	Örgütlenme sıkıntıları ve siyasi hayata katılmama	11	2,8	11,1

Öğretmenlerin rahatsız oldukları sorunların frekansı 5. derece yüksek olanlarının “hizmet içi eğitim çalışmalarının yetersizliği”, “kariyer durumlarının sınırlılığı” ile “hizmet öncesi eğitimin yetersizliği” ve “Örgütlenme sıkıntıları ve siyasi hayata katılmama” ile ilgili olduğu görülmektedir.

Yalın (2002) “İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Problemleri ve Çözüm Önerileri” başlıklı çalışmasında sınıf öğretmenlerinin okul ve yönetim, eğitim sistemi, hizmet içi ve hizmet öncesi eğitimlerine ilişkin problemlerini tespit ederek merkez ve kırsal öğretmenlerinin belirledikleri problemler arasında önemli bir fark bulamamıştır. Farklı eğitim kurumlarından mezun olmalarına ve farklı bölgelerde görev yapıyor olmalarına rağmen sınıf öğretmenlerinin belirttikleri problemlerde büyük oranlarda benzerlikler bulunmuştur. Bu sorunların ortadan kalkması için yapılması gerekenleri öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin niteliğine önem verilmesi gerektiği, öğretmenlik mesleğinin çekiciliğinin artırılarak statüsünün yükseltilmesini ve gelir düzeylerinin yaptıkları işin önemine ve benzeri meslek gruplarına göre belirlenmesi şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenleri 6. derece rahatsız edici sorunlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Öğretmenleri 6. Derece Rahatsız Edici (Frekans 0-10 Aralığında Olan) Sorunlar

Madde No	Madde	Seçilen sorunlara göre f	Seçilen sorunlara göre %	Seçen öğretmenlere göre %
14.	Norm kadro sorunları	9	2,3	9,1
15.	Performansın takdir edilmemesi	9	2,3	9,1
1.	Çalışma saatlerinin fazlalığı	7	1,8	7,1

Öğretmenlerin rahatsız oldukları sorunların frekansı en düşük olanlarının “norm kadro sorunları”, “performansın takdir edilmemesi” ile “çalışma saatlerinin fazlalığı” ile ilgili olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin kariyer gelişimi ile performans değerlendirme sistemi arasında ilişkiler vardır. Öğretmenlerin performans değerlendirme sistemine karşı geliştirdikleri memnuniyet, iş performanslarını ve motivasyonlarını olumlu yönde geliştirir. Uygun performans değerlendirme sistemi, öğretmenlerde gözlenen mesleki stres yaşantılarını önemli düzeyde azaltır ve okuldaki işbirliği eğilimlerini artırır (Kelly, 2008). Performans değerlendirmenin yanında okullardaki bürokratikleşme, bürokrasinin otorite hiyerarşisi, nesnel değerlendirmeye ilgili sorunlar da stres yaşantılarının ortaya çıkması üzerinde etkilidir (Öztürk, 2001).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İnsan psikolojisi kendisini rahatsız edici bir durum ortaya çıktığında sürekli durumunu anlatmaya çalışmakta ve bu davranışı kendisini bir nebze de olsa rahatlatmaktadır. Ortaya çıkan bu durum maalesef kişinin sahip olduğu rahatsızlık durumuna çözüm önerisi getirememektedir. Ülkemizdeki öğretmen sorunları da yıllardır konuşulmakta, Milli Eğitim Şuralarında ve Bilimsel Kongrelerde dile getirilmekte, hatta eğitim ile ilgili sivil toplum kuruluşları da konuya yönelik çalışmaları kamuoyuyla paylaşmaktadır. Öğretmen sorunlarına yönelik geçmiş çalışmalara

bakıldığında da günümüzdeki sorunlarla çokta farklılık göstermediği görülmektedir. Kısaca öğretmen sorunları sürekli dile getirilmekte fakat çözüm yollarına yönelik etkili uygulamalara çok fazla rastlanmamaktadır. Öğretmen sorunları Türk eğitim sisteminin en eski ve köklü sorunlarından biridir. Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin her türlü bilimsel çalışma ve toplantılarda öğretmen sorunları da tartışma konusu yapılmaktadır. Öğretmenlerin yetiştirilmesinden istihdamına ve özlük haklarına kadar pek çok sorunu var olmuş ve bunlar çeşitli bilimsel araştırmalara konu olmuştur. Eğitime ilişkin sorunların ve çözüm önerilerinin tartışıldığı Millî Eğitim Şûralarında da öğretmen sorunları, eğitim sisteminin en temel sorunlarından birisi olarak ele alınmıştır. Ancak bu bilimsel toplantı ve çalışmaların, Türkiye’de özellikle öğretmen sorunlarının çözümünde ne derecede önemsendiği, uygulayıcı ve çözüm üretme konumunda olan Bakanlığın ve Hükümetlerin, bu bilimsel çalışma ve toplantılarda ortaya konulan çözüm önerilerinden de yeterince yararlanmadığı ve yararlandı ise hangi düzeyde yararlandığı bilimsel çalışmalara arzu edilen düzeyde konu edilmediği görülmektedir. Millî Eğitim Şûralarında, ağırlıklı olarak öğretmen sorunlarından öğretmenlerin yetiştirilmesi sorunu üzerinde durulduğu diğer öğretmen sorunlarının ise fazla ele alınıp tartışılmadığı, ele alınan sorunların ise yüzeysel ve kısmî olarak tartışıldığı görülmektedir. Şûralarda kısmen gündeme gelen öğretmen sorunlarından birisi de öğretmenlerin hukuki statü sorunları olmuştur. Ancak bu sorun bazı şûralarda yer bulurken bazılarında ise hiç yer bulamamıştır (Ayдын, 2009: 199-237).

Bu araştırmada ortaya çıkan öğretmenlerin en fazla önemsedikleri sorunlar, gelirin düşük olması, toplum içindeki saygınlıklarının azalması ve sıklıkla değişen eğitim ve öğretim programları-mevzuatları olarak belirlenmiştir. Araştırma bulgusuna paralel sonuçları Seferoğlu (2001) tarafından “Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Mesleki Gelişimleriyle ilgili Görüşleri, Beklentileri ve Önerileri” başlıklı çalışmasının sonuçlarında da görmektedir. Gerçekleştirmiş olduğu ankete katılan öğretmenler, öğretmenliklerini geliştirme işine konsantre olmada ekonomik zorlukların en büyük engel olarak karşılıklarına çıktıklarını belirtmişlerdir. Birçok öğretmen, öğretmenlerin ekonomik durumları düzeltilmedikçe meslekî gelişimlerini beklemenin hayal olduğunu ifade etmiştir.

Ocak ve arkadaşları da (2005) “Öğretmenlerde Sosyal Statü Sorunları” isimli çalışmalarında öğretmenlik mesleğinin toplumdaki yerini ve saygınlığını belirlemek amacıyla öğretmenlere, öğretmen adaylarına ve halktan diğer kişilere anket uygulamışlardır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini öğretmenlere ve halka göre daha saygın gördüğünü

ve ekonomik boyutun saygınlığı belirlemediği yönünde fikir beyan etmelerine karşılık halkın sadece %11 gibi küçük bir kısmının en saygın meslek olarak öğretmenliği gördüğü sonucuna varılmıştır. Akyüz (2003: 64)' e göre Milli Eğitim Bakanlığı, yasal metinlerde, öğretmenliği bir "uzmanlık" mesleği olarak tanımlamış, fakat doğru olan bu görüş kâğıt üzerinde kalmış, Bakanlık bu mesleğin "uzmanlık" değil, "herkesin yapabileceği bir iş" olduğunu gösteren politikalar izlemiştir.

Eğitim programlarında yaşanan değişiklikler, bürokratik işlemler (İKS, Nöbetler, kutlamalar, vs.), öğrenci sayısının fazlalığı ve fiziki şartların uygun olmayışı ve sosyal imkanların kısıtlı olması gibi sorunları öğretmenler ikinci ve üçüncü öncelikli sorun olarak vurgulamışlardır. Kuzey (2002), yüksek lisans çalışmasında sınıf öğretmenlerinin sorunlarını tespit etmeye yönelik bir uygulama gerçekleştirmiştir. Öğretmenlerin büyük bir kısmının ekonomik sıkıntı yaşadıklarını ve toplumsal statü olarak aşağılara doğru bir düşüş yaşandığı yönünde fikir beyan ettiklerini vurgulamıştır. Ayrıca öğretmenlerin büyük bir kısmı öğrenci sayısının fazla olması ve fiziki şartların yetersiz olduğu şeklinde görüş beyan etmişlerdir. Öğretmenlerin 4, 5 ve 6. Derecede önemli saydıkları diğer sorunlar ise okul yönetimi ve Milli Eğitim Teşkilatları ile yaşanan sorunlar, mesleki çalışmalarını yeterince takip edememe, hizmet içi çalışmalar, örgütlenme, takdir edilmeme ve çalışma saatleri olarak belirtmişleridir. Öğretmen sorunları genel olarak belli başlıklar altında toplanabildiği gibi farklı branşlarda da spesifik sorunlar olarak karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler için en önemli sorunlar şunlardır: (Şahin, 1997): İş tanımının açık olmaması, gelecek güvencesinin olmaması, emeklilik yaşının yüksek olması, yeterli tatil olmaması, kendini geliştirme için yeterli zaman ve olanak olmaması, konferans ve seminerlere katılmama, yönetim ile ilgili sorunların yaşanması ve yeterli hizmetli olmaması şeklinde sıralanabilir.

Boyras (2007) ise sınıf öğretmenlerinin özellikle sınıf içerisinde yaşadığı disiplin sorununa ilişkin bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgularına göre aday öğretmenlerin sınıf içinde en sık karşılaştıkları disiplin sorunu öğrencilerin izin istemeden konuşmalarıdır. Aday öğretmenlerin sınıf içinde karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenlerinden en önemlisi ise ailelerin çocuklarının eğitime olan ilgisizliği olarak ortaya çıkmaktadır.

Özpınar ve Sarpkaya (2010), Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunlarını ortaya çıkarmak için gerçekleştirdikleri çalışmada, öğretmenlerin en çok hissettikleri sıkıntının tiyatro, sinema gibi kültürel olanaklardan yoksunluk olduğu yönünde fikir beyan etmişlerdir. Okay

(2007); bilgisayar ve teknoloji öğretmenlerinin en önemli sorunlarını, okul yöneticilerinin teknolojinin eğitimde kullanılması konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmaması, bilgisayar öğretmenlerinin görevleri okul yönetimi ve diğer branş öğretmenleri tarafından yanlış anlaşılması, okul yöneticileri ve diğer branş öğretmenlerinin gerek hizmet öncesi, gerekse hizmet içi eğitimlerde hem bilgisayar kullanımı hem de bilgisayar destekli eğitim konusunda yeterli derecede yetiştirilmediği, eğitim ve öğretim materyallerinin günün şartlarına uygun olarak sağlanmadığı, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun bilgisayar dersine gereken önemi vermediği şeklinde belirtmiştir.

Öğretmen sorunları ülkemizde genel olarak çalışmamızdan da anlaşılacağı gibi ekonomik nedenlere, toplumsal statüye, programların değişmesine, öğrenci fazlalığına ve fiziki şartların uygun olmaması şeklinde ortaya çıkmasına rağmen gelişmiş ülkelerde öğretmen sorunları daha farklı nedenlere dayanmaktadır. Örneğin Metropolitan Life Company (1986), yapmış oldukları araştırmaya göre Amerika Birleşik Devletlerinde öğretmenlerin istifa ettikleri nedenler sırasıyla; öğrenci sorunları ve disiplin (%26), iş doyumu yetersizliği (%24), çalışma şartları (%14), mesleki saygının yetersizliği (%9) ve maaş (%8) şeklinde sıralanmaktadır. Görüldüğü üzere gelişmiş ülkelerin öğretmen sorunları ile ülkemiz öğretmenlerinin öncelikli olarak gördüğü sorunlar farklılık göstermektedir. Gelişmiş ülkelerin seviyelerine ulaşabilmek için ilk önce temel sorunlarımızın acilen çözülmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Günümüz Türkiye’inde öğretmenlik mesleği her geçen gün çekiciliğini kaybetmektedir. Bunun en büyük nedeni ise; özellikle 1970 yıllardan sonra öğretmen maaşlarında yeterli düzeyde bir artışın sağlanmamış olması gelmektedir. Bu sonuçta öğretmenlerin kendilerini mesleklerine tam olarak verememesi sonucunu doğurmuş bu da toplumsal statüde açısından öğretmenlerin düşüşe geçmesine yol açmıştır. Eğitim sisteminin dışında iş bulamama ve sayıca çok olma, öğretmenleri hak ettiklerinden daha az maaşla çalışmaya mecbur bırakmaktadır. Bunun sonucu olarak ortaya çıkan eğitimin niteliğinin düşmesi de ülkenin gelişmesi açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Yine öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak yapılan çok sayıda bilimsel araştırma sonuçları, kongre ve sempozyum gibi etkinliklerde öğretmenlik mesleğine özgü birçok sorunun yanı sıra maddî sorunlar da gündeme getirilmekte çeşitli çözüm önerileri sunulmaktadır. Tüm bu çabalara rağmen öğretmenlerin ekonomik sorunlarının çözümüne ilişkin önemli bir gelişmenin olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin mesleklerini daha etkili yapabilmeleri için özellikle ekonomik sorunları acilen çözüme

kavuşturulmalı ve öğretmenliğin cazip meslekler arasında hak ettiği duruma getirmenin çareleri aranmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKYÜZ Y. (2001). **Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi** (Genişletilmiş 8. Baskı), İstanbul: ALFA Basım Yayım.
- AKYÜZ Y. (2003). "Eğitim Tarihimizde Günümüze Kadar Öğretmen Yetiştirilmesi ve Sağlanması İlkeleri, Uygulamaları" **Eğitimde Yansımalar VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu**, ss. 60-68, Ankara: Tekışık Yayıncılık.
- AKYÜZ Y. (2008). "Türk Eğitim Tarihinde Çağdaş Anlamda "Öğretmenin Saygınlığı" Kavramına Bir Bakış", **Ankara İl Milli Eğitim Dergisi**, 9(55), ss. 16-23.
- AYDIN B. (2004). **21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**. İstanbul: Dem Yayınları.
- AYDIN R. (2009). "Türkiye'de Öğretmen Sorunları Açısından Milli Eğitim Şûralarının Değerlendirilmesi (1980-2000). **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 42(2), ss. 199-237.
- ATANUR BASKAN G. (2001). "Öğretmenlik Mesleği Ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 20, ss. 16-25.
- BAŞAR H. (1995). **Öğretmenlerin Değerlendirilmesi** (2. Baskı), Ankara: Pegem Yayınları.
- BELM D. (2008). **Establishing Teacher Competencies in Early Care and Education: A Review of Current Models and Options for California**, Institute of Industrial Relations, University of California at Berkeley, <http://www.iir.berkeley.edu/cscce/pdf/competencies.pdf>
(Web adresinden Haziran 2012 tarihinde alınmıştır).
- BOYRAZ A. (2007). **İlköğretim Okullarında Görev Yapan Aday Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunları**, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- CELEP C. (2004). "Meslek Olarak Öğretmenlik", C. Celep (Ed.), **Meslek Olarak Öğretmenlik** içinde, Ankara: Anı Yayıncılık.
- COBB V. L. (1999). "An International Comparison Of Teacher Education", **ERIC Digest** No: ED436486.
- ÇALIŞKAN-MAYA İ. (2006). AB Sürecinde Türkiye İle AB Ülkeleri Eğitim İstatistiklerinin 59. Karşılaştırması, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 4(4), ss. 375-396.
- ÇELİKTE M., ŞANAL M. ve YENİ Y. (2005). "Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri", **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 19(2), ss. 207-237
- GEDİKOĞLU T. (2005) "Avrupa Birliği Süresinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1(1), ss. 66-80
- GÜNDÜZ M. (2000) Toplumsal tabakalaşma ölçütlü meslek olarak öğretmenliğin saygınlığı. **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, 1(1), Ankara
- HARIS A. (2000). "What Works in School Improvement? Lesson From The Field And Future Directions", **Educational Research**. 42(1), 1-11.
- KARAGÖZOĞLU G; ARICI H., BÜLBÜL S. ve ÇOKER N. (1995). **Türkiye'de Öğretmen Eğitim Politikaları ve Modelleri-Avrupa Konseyi Ülkeleri Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri Toplantısı**, Ankara: Milli Eğitim Basımevi Yayın No: 3.
- KELLY K. O., ANG, S.Y.A., CHONG, W.L., & HU, W.S. (2008). Teacher appraisal and its outcomes in Singapore primary schools. **Journal of Educational Administration**, 46, 39-54.
- KHAN S. M. (2008). "Problems of school teachers & students in Pakistan". http://research-education-edu.blogspot.com/2008/06/problems-of-school-teachers-students-in_29.html
- KIRILMAZ, A.Y., ÇELEN, Ü. & SARP, N. (2003). "İlköğretimde Çalışan Bir Öğretmen Grubunda Tükenmişlik Durumu Araştırması", **İlköğretim Online**. 2(1), ss. 2-9.
- KUZEY M. (2002). **Sınıf Öğretmenlerinin Bazı Sorunları ve Bazı Çözüm Önerileri**, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- McNEIL, J. D. (1996). **Curriculum: A comprehensive introduction**. New York, NY: Harper-Collins.

- Metropolitan Life Company (1986). Former teachers in America. *American Educator*, 48, 34-39. <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED270392.pdf> (2012, Temmuz 2)
- OCAK G., GÜNDÜZ M., ÖZDEMİR M.A. ve KAYA Ü. (2005). "Öğretmenlerde Sosyal Statü Sorunları", **XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde** sunulmuş bildiri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 436, Denizli.
- OKAY A. (2007). **Bilgisayar Öğretmenlerinin Okulda Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesi**, Balıkesir: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- OKÇABOL R. (2004) Öğrenci, Öğretmen, Öğretmen Adayı Ve Öğretim Elemanı Gözüyle Öğretmen Yetiştirme, **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı**, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, İnternette 01.08.2012'de <http://www.pegema.net/dosya/dokuman/360.pdf> adresinden alınmıştır.
- ÖZBEK R. KAHYAOĞLU M. ve ÖZGEN N. (2007) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi, **Sosyal Bilimler Dergisi**, 9(2), ss. 221-232.
- ÖZPINAR M. ve SARP KAYA R. (2010). "Köyde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Sorunları", **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 27, ss17-29.
- ÖZTÜRK C. (1988). **Türkiye'de Düünden Bugüne Öğretmen Yetiştiren Kurumlar**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları.
- ÖZTÜRK N. (2001). **Liselerde Bürokratikleşme ve Öğretmenlerin Stres Düzeyleri**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- RUSSELL D.W., ALTMAIER E., VANVELZEN D. (1987). "Job-Related Stress, Social Support, And Burnout Among Classroom Teachers", **Journal of Applied Psychology**, 72, 269-274.
- SAĞLAM M. ve ÇİÇEK SAĞLAM A. (2005). "Öğretmenlik Mesleğinin Maddi Yönüne İlişkin Genel Bir Değerlendirme", **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 3(3), ss. 317-328.
- COCHRAN-SMITH, M. (2004). "The Problem of Teacher Education", **Journal of Teacher Education**, 55(4), ss. 295-299.

- SEFEROĞLU S. S. (2001). "Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Meslekî Gelişimleriyle İlgili Görüşleri, Beklentileri ve Önerileri", **Milli Eğitim Dergisi**, 149, ss. 12-18.
- TEKİŞİK H. H. (1986). "Türkiye'de Öğretmenlik Mesleği ve Sorunları", **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 11(116), ss. 1-9.
- TEZEL ŞAHİN, F., AVCI, N. ve TURLA A. (1997). Okulöncesi Eğitim Öğretmenlerinin Sorunlarının İncelenmesi, **IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, ss. 316-339, Eskişehir.
- YALIN M. (2002). "İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Problemleri ve Çözüm Önerileri", **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, 9, ss. 135-140.
- YAPICI M. ve YAPICI Ş. (2003). "İlköğretim Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar", **Üniversite ve Toplum, Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi**, 3(3), <http://www.universite-toplum.org/text.php?id=142>
- YAZICI H. (2009) Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumları: Kuramsal Bir Bakış, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 17(1), 33-46
- YILMAZ B. (2005) "Öğretmenlik Nasıl Bir Meslektir?", (Editör: Ali Murat Sünbül) **Öğretmen Dünyası** içinde (ss: 7-22), Ankara: Mikro Yayıncılık.
- www.egitimsen.org.tr/pdf/calisma_raporu2011.indd.pdf (2012, Temmuz 10).